

Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden konserniohje

Sisällysluettelo tähän

1. Konserniohjeen tavoite ja sen hyväksyminen

Konserniohjeella annetaan kuntalain 47 §:ssä määritellyt tarpeelliset määräykset Tampereen kaupunkikonserniin kuuluville tytäryhteisöille sekä määritellään omistajaohjauksen toimenpiteitä, joilla kaupunki omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Tytäryhteisöllä tarkoitetaan kuntalain 6 §:n mukaisesti kirjanpitolain mukaisia tytäryhtiöitä ja kuntalain mukaisesti mitä laissa säädetään kunnan tytäryhteisöstä, sovelletaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Konserniohjeen hyväksyy kuntalain 14 §:n mukaan Tampereen kaupunginvaltuusto. Tässä ohjeessa kunnan tytäryhteisöistä käytetään jäljempänä pääasiassa termiä tytäryhtiö, mutta samat ohjeet koskevat myös säätiöitä soveltuvin osin.

Konserniohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden ohjauksen menettelytapoja, lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä, parantaa kaupungin tytäryhtiöistä saaman tiedon laatua ja tehostaa tiedonkulkua. Konserniohjeen tarkoituksena on tukea Tampereen kaupungin konsernijohtamista ja omistajaohjausta siten, että konsernia voidaan johtaa ja ohjata yhtenäisillä ohjeilla ja toimintaperiaatteilla. Kuntalain mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa konserniohjauksesta eli omistajaohjauksen toteuttamisesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä valtuuston päätösten mukaisesti. Konsernivalvonnalla käsitetään tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden seuranta.

2. Konserniohjeen sitovuus ja soveltaminen

Konserniohje koskee kaupunkia ja konserniin kuuluvia tytäryhtiöitä, luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita, jollei lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, säännöistä tai osakassopimuksesta muuta johdu.

Omistajaohjauksessa otetaan huomioon kutakin yhtiötä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän osakkaiden yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on

omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella.

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta kirjallisesti konsernihallinnon omistajaohjaukseen.

Kaupungin nimittämät tytäryhtiöiden hallituksen jäsenet toimivat kaupungin luottamuksen varassa. Konserniohje ei muuta tytäryhtiöiden hallituksen ja toimitusjohtajan oikeudellista asemaa tai vastuuta. Konserniohjeet täydentävät tytäryhtiölle sen perustamisvaiheessa ja yhtiöjärjestyksessä asetettuja kunnan toimintaan liittyviä tavoitteita, joten niistä poikkeamiseen tai noudattamatta jättämiseen tulee tytäryhtiön johdon esittää erityisen perusteltu syy. Konserniohjeen noudattamatta jättäminen voi johtaa vahingonkorvausvastuuseen, mikäli sen noudattamatta jättämisen seurauksena on merkittävää haittaa tai vahinkoa tytäryhtiöille tai kaupunkikonsernille.

2.2 Konserniohjauksen ohjekokonaisuus

Tampereen kaupungin hallintosäännöllä annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, päätöksenteko- ja hallintomenettelystä sekä valtuuston toiminnasta. Hallintosäännöllä valtuusto siirtää päätösvaltaansa kaupungin muille toimielimille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille.

Konserniohjauksen ohjekokonaisuus sisältää konserniohjeen lisäksi seuraavat pääohjeet; hyvä hallinto- ja johtamistapaohje, omistajaohjauksen periaatteet -ohje, palkitsemisperiaatteet Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöissä ohje ja henkilöstön edustajien palkat ja palkkiot ohje. Edellä mainittuja täydentävät muut koko konsernia koskevat ohjeet.

2.3. Konserniohjeen käsittely yhtiöiden hallituksissa

Ellei konserniohjeen noudattamista ole velvoitettu yhtiöjärjestyksessä, on konserniohje käsiteltävä ja hyväksyttävä tytäryhtiöiden yhtiökokouksissa ja hallituksissa ja säätiöiden vastaavissa toimielimissä. Asian käsittelystä on toimitettava pöytäkirjanote konsernihallinnon omistajaohjausyksikköön.

3. Konsernin ohjaus ja johtaminen

Konsernijohto, konsernijohdon tehtävät sekä toimivalta on määritelty Tampereen kaupungin hallintosäännössä. Kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaavat konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, konsernijaosto, pormestari ja konsernijohtaja.

Tytäryhtiöiden omistajaohjauksesta vastaa kaupunginhallituksen konsernijaosto, jonka tehtävät ja päätösvalta on määrätty hallintosäännössä. Konsernijaoston keskeisenä tehtävänä on vastata konsernirakenteen strategisesta kehittämisestä, yhtiökohtaisten omistajastrategioiden päättämisestä, hallitusjäsenten nimittämisestä sekä konsernin kokonaisedun toteutumisesta. Lisäksi konsernijaosto yhdessä muun konsernijohtoon ja konsernihallinnon omistajaohjauksen kanssa antavat koko konsernia koskevia ohjeita.

3.1. Esteellisyys ja riippumattomuus

Konsernijaoston työskentelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan objektiivisuuteen ja tasapuolisuuteen sekä hyvän hallintotavan ja esteellisyyssäännösten toteutumiseen (Kuntalaki 7 luku 48 §, Hallintolaki 6 §). Tytäryhtiöiden ja konserniin kuuluvien säätiöiden johtoon tai hallitukseen kuuluvat henkilöt eivät voi kuulua konsernijohtoon eivätkä tarkastuslautakuntaan.

Kuntalaissa 121 § on määritelty tarkastuslautakunnan merkittävimmät tehtävät. Arvioinnin riippumattomuuden varmistamiseksi tarkastuslautakunnan jäseniä ei tule nimittää tytäryhteisöjen ja säätiöiden hallitukseen.

3.2. Omistajaohjausyksikkö

Omistajaohjausyksikkö valmistelee ja esittää omistajaohjaukseen liittyviä asioita ja toimii linkkinä konsernijohtoon ja kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen välillä. Omistajaohjausyksikkö valmistelee tytäryhtiöitä koskevat omistajapoliittiset linjaukset, omistajaohjauksen periaatteet, omistajastrategiat ja yhtiökohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä vastaa näitä koskevasta omistajaohjauksesta konsernijohtoon alaisuudessa. Omistajaohjausyksikkö pyrkii yhteistyössä tytäryhtiöiden kanssa tukemaan näiden kannattavuuden ja kilpailukykyyn parantamista sekä tavoitteiden saavuttamista.

Omistajaohjausyksikkö järjestää koulutustilaisuuksia tytäryhtiöiden toimitusjohtajille, hallituksen puheenjohtajille ja jäsenille sekä tarvittaessa muulle henkilöstölle. Näillä tilaisuuksilla pyritään edistämään konsernin sisäistä yhteistyötä ja parhaimpien käytäntöjen omaksumista. Tytäryhtiöiden edustajat ovat velvoitettuja osallistumaan näihin tilaisuuksiin.

4. Tytäryhtiöiden ohjaaminen

4.1. Edustajat tytäryhtiöiden hallintoelimissä

Konsernijaosto käyttää keskeistä päätösvaltaa nimetessään jäsenet tytäryhtiöiden hallituksiin. Omistajaohjaus valmistelee esityksen hallituksen kokoonpanosta huomioiden kuntalain säännökset hallitusten jäsenten pätevyydelle.

Konsernijaosto voi ohjeistaa yhtiökokousedustajaa kokouksessa käsiteltävistä asioista koskien mm. hallituksen puheenjohtajan ja jäsenten valintaa. Omistajaohjausyksikkö koordinoi tytäryhtiöiden yhtiökokousedustuksia.

4.2. Velvollisuus hankkia kaupungin kanta asiaan ennen päätöksentekoa

Tytäryhtiön on jo valmisteluvaiheessa hankittava Tampereen kaupungin kanta tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta. Velvollisuus kaupungin kannan eli ennakkokäsityksen hankkimiseen on tytäryhtiön hallituksella. Tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että omistajan kanta asiaan on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan siinä hallituksen kokouksessa, jossa asiasta tehdään päätös.

Yhtiön toimitusjohtajan tehtävänä on huolehtia siitä, että kaupunki ja sen omistajaohjausyksikkö saa tiedon valmisteilla olevasta päätöksestä riittävän aikaisessa vaiheessa ja että kaupungilla on kaikki tarvittavat tiedot kaupungin kannan valmisteluun ja sitä koskevaan päätöksentekoon.

Kaupungin kanta haetaan omistajaohjauksen kautta kaupunginhallituksen konsernijaostolta seuraavista liiketoiminnan kannalta merkittävistä (suhteessa yhtiön nykyiseen ja tavanomaiseen liiketoimintaan) asioista päätettäessä:

- liiketoiminnan merkittävä laajentaminen (esim. uusille liiketoiminta-alueille)
- toimintaan ja talouteen nähden merkittävä investointi tai suunnittelutarpeiltaan suuren investoinnin suunnittelun aloittaminen (määritellään omistajaohjauksessa)
- yhtiöjärjestyksen muuttaminen, ellei muutos ole luonteeltaan tekninen tai vähäinen
- osakeanti tai osakepääoman alentaminen
- merkittävän omaisuuserän tai liiketoiminnan myyminen (määritellään omistajaohjauksessa)
- liiketoimintaan nähden merkittävä lainanotto tai -anto tai muu vastaava merkittävä rahoitusjärjestely
- sulautuminen konsernin ulkopuolisen yhtiön kanssa, jakautuminen tai tytäryhteisön perustaminen sekä muu yritysjärjestely kuten yrityskauppa, ellei kyseessä ole yhtiön osalta vakiintunut tai toimialalle tyypillinen ja lähinnä tekninen järjestely
- konkurssiin, selvitystilaan tai yrityssaneerausmenettelyyn hakeutuminen

Omistajaohjausyksikkö ohjeistaa tarvittaessa yhtiöiden hallituksia ja toimivaa johtoa edellä mainituista asioista ja niitä koskevasta valmistelusta.

Kaupungin ennakkokanta haetaan konsernihallinnon omistajaohjausyksiköltä seuraavissa asioissa:

- toimitusjohtajasopimuksen sisältö
- yhtiön tulokseen ja riskiin merkittävästi vaikuttava tapahtuma
- olennainen laskentaperiaatteiden muutos

- muu yhtiön kannalta merkittävä asia

Kaupungin kannan hankkiminen ei muuta tytäryhtiön johdon oikeudellista asemaa ja vastuuta. Yhtiön hallitus ja toimiva johto kantavat aina vastuun tekemistään päätöksistä ja yhtiön johtamisesta.

4.3. Tytäryhtiöiden tiedottamisvelvollisuus konsernijohtolle

Tytäryhtiöillä on velvollisuus tiedottaa konsernijohtoa ja omistajaohjausyksikköä ennen merkittävän asian julkiseksi tuloa. Tiedottamisvelvollisuuden toteuttamisesta vastaavat tytäryhtiön hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja. Tiedottamisvelvollisuus täytetään olemalla yhteydessä omistajaohjausyksikköön.

4.4. Tytäryhtiöissä noudatettava henkilöstöpolitiikka

Kaupungin tytäryhtiöt ovat vastuullisia työnantajia, jotka toteuttavat hyvää johtamista ja huolehtivat henkilöstön hyvinvoinnista. Kaupunkikonsernin tytäryhtiöt kuuluvat hallituksensa päättämään työnantajajärjestöön ja soveltavat järjestäytymisensä mukaista työehtosopimusta. Käytettävästä työehtosopimuksesta tekee päätöksen yhtiön hallitus.

Tytäryhtiöt noudattavat konsernijaoston hyväksymää Palkitsemisperiaatteet Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhtiöissä -ohjetta.

4.5. Keva ja vakuutuskassa

Kaupungin tytäryhtiöt ovat Kevan jäseniä, ellei tästä poikkeamiseen ole yksittäisessä tytäryhtiössä erityinen syy.

Kaikilla konserniin kuuluvilla yhtiöillä on mahdollisuus hakea Tampereen kaupunkikonsernin vakuutuskassan jäsenyyttä hallituksen niin päätäessä.

4.6. Hallituksen kokoonpano ja nimittäminen

Kuntalain 47 §:ssä edellytetään, että kunnan tytäryhtiön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhtiön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Tytäryhtiöiden hallitukseen tulee nimetä asiantuntijajäseniä silloin, kun se on tarkoituksenmukaista yhtiön päätöksenteon ja menestymisen kannalta.

Omistajaohjausyksikkö vastaa tytäryhtiön hallitusjäsenien nimitysten valmistelusta konsernijaostolle. Omistajaohjaus ylläpitää listausta kunkin yhtiön tarvitsemasta ja toimialan edellyttämästä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemuksesta. Omistajaohjaus kartoittaa mahdollisimman laajasti potentiaalisia jäsen ehdokkaita. Konsernijaoston tehtävänä on

huolehtia siitä, että hallitusten jäsenten nimittäminen perustuu yhtiön tarvitsemaan asiantuntemukseen.

Esitykset käytettävissä olevista hallitusjäsen ehdokkaista tulee olla hyvissä ajoin ennen konsernijaoston kokouksia esittelijän ja omistajaohjauksen käytettävissä, jotta edellä kuvattu kuntalain 47 §:n mukainen hallituksen kokoonpanon arviointi voidaan toteuttaa.

Konsernijohtajalla tai hänen määräämällään on läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei päätösvaltaa, tytäryhtiöiden hallituksen kokouksissa.

4.7. Hallituksen jäsenten toimikausi ja lukumäärä

Yhtiöjärjestyksessä ja mahdollisessa osakassopimuksessa määritellään yhtiön hallitukseen valittavien jäsenten määrä. Hallitukseen valitaan vähintään kolme ja enintään yhdeksän jäsentä.

Hallituksen jäsenet nimetään pääsääntöisesti kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Hallituksen jäsenen tulee huolehtia jatkuvasti tiedollisesta kehitymisestään ja ajankäyttönsä riittävydestä. Hallituksen jäsen voi toimia samanaikaisesti korkeintaan kolmessa kaupungin yhtiön hallituksessa. Hallituksen uudistumiskyvyn vuoksi, on suositeltavaa, että saman yhtiön hallituksen jäsenenä ei toimittaisi yhtäjaksoisesti yli kahdeksan vuoden ajan.

4.8. Tavoitteiden asettaminen tytäryhtiöille

Kaupunginvaltuusto asettaa talousarviossa merkittävillä tytäryhtiöillä toiminnan ja talouden tavoitteita, joilla pyritään varmistamaan omistaja-arvon kehittyminen ja suojaaminen ja että yhtiöiden toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista. Omistajaohjausyksikkö vastaa tytäryhtiöiden toiminnan ja talouden tavoitteiden valmistelusta. Tampereen kaupungin palvelualueiden johto tai määräämänsä viranhaltijat / toimihenkilöt osallistuvat tytäryhtiöiden omistajatavoitteiden valmisteluun palvelualueelleen kuuluvien tytäryhtiöiden osalta omistajaohjauksen määrittelemän prosessin mukaisesti.

Tytäryhtiöt raportoivat toimintansa ja taloutensa kehitymisestä, niihin sisältyvistä riskeistä ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta omistajaohjausyksikköä. Seuranta ja raportointia varten tytäryhtiöillä tulee olla selkeät taloudellisten ja toiminnallisten tulosten mittausjärjestelmät. Tytäryhtiöiden on raportoitava mahdollisimman aikaisessa vaiheessa erikseen, mikäli niiden toiminta ei vastaa oletettua kehitystä.

4.9. Yhtiöiden sitoutuminen vastuullisuuteen

Jokaisen kaupunkikonsernin yhtiön perusarvona on yhteiskuntavastuu. Kaupunkien rooli kestävä kehityksen paikallisina edistäjinä ja maailmanlaajuisina vaikuttajina on merkittävä. Tämän mukaisesti Tampereen kaupunkikonserni edistää kestävä kehitystä

kokonaisuutena. Konsernin yhtiöt toimivat vastuullisesti ja sitoutuvat noudattamaan sekä edistämään ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen, taloudellisiin tekijöihin ja hyvään hallintotapaan liittyviä näkökohtia tavoitteenaan varmistaa osaltaan YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä.

Tampereen kaupungille on laadittu erillisohjelmia ja -suunnitelmia, jotka tarkentavat ja täydentävät kaupungin strategiaa.

Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite. Kestävä Tampere 2030 linjausten mukaisesti ympäristöpolitiikka kohti kestävää, hiilineutraalia kaupunkia toteutuu läpi koko kaupunkiorganisaation - toiminnan elinkaaren aikaisia vaikutuksia tunnistamalla, ennakoimalla ja haitallisiin muutoksiin reagoivalla seurannalla. Kaupunkiympäristön palvelualueelle sijoittuva kestävä kaupunki - palveluryhmä vastaa kaupungin ilmastotavoitteisiin ja ympäristövastuuseen liittyvistä asioiden valmistelusta, seurannasta ja raportoinnista.

Kaikille tytäryhtiöille on ilmastotavoitteen lisäksi asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen kestävän kehityksen tavoite. Kestävän kehityksen kaupunkitasoista kokonaisuutta koordinoi ja kehittää strategia- ja kehittämissyksikkö.

Tytäryhtiöiden ilmastotavoite ja kestävän kehityksen tavoite vahvistetaan vuosittain muiden tytäryhtiöille asetettävien tavoitteiden yhteydessä.

4.10. Konserniraportointi ja seuranta

Kuntalain 116 §:n mukaan kaupungin tytäryhtiöiden on annettava kaupunginhallitukselle kaupunkikonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Kaupunkikonsernin tytäryhtiöraportoinnissa mukana olevien yhtiöiden tulee toimittaa konsernihallinnolle sen tarvitsemat tiedot annettujen ohjeiden ja aikataulujen mukaisesti.

Konsernijohtolla ja omistajaohjausyksiköllä on oikeus saada käyttöönsä tytäryhtiöiden hallitusten kokousten esityslistat ja pöytäkirjat sekä muu yhtiön seurannan kannalta tarpeellinen dokumentaatio.

4.11. Konserniraportointi ja seuranta

Kuntalain 116 §:n mukaan kaupungin tytäryhtiöiden on annettava kaupunginhallitukselle kaupunkikonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Kaupunkikonsernin tytäryhtiöraportoinnissa mukana olevien yhtiöiden tulee toimittaa konsernihallinnolle sen tarvitsemat tiedot annettujen ohjeiden ja aikataulujen mukaisesti.

Tytäryhtiön johto on tarvittaessa velvollinen osallistumaan konsernijaoston kokoukseen raportoimaan yhtiön taloudesta ja tilanteesta. Tytäryhtiön on ilmoitettava omistajaohjausyksikölle välittömästi tilapäisestä tai pysyvästä maksukyvyttömyydestä tai sen uhasta.

Konsernijohdolla ja omistajaohjausyksiköllä on oikeus saada käyttöönsä tytäryhtiöiden hallitusten kokousten esityslistat ja pöytäkirjat sekä muu yhtiön seurannan kannalta tarpeellinen dokumentaatio.

4.12. Tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan tiedonsaanti

Kaupunkikonsernissa noudatetaan yhtäläistä tilintarkastustapaa. Tarkastuslautakunta huolehtii kaupungin ja sen tytäryhtiöiden tilintarkastuksen yhteensovittamisesta. Tilintarkastus kilpailutetaan kaupungin toimesta ja tilintarkastajan toimikausi on enintään kuusi vuotta. Kaupungilla ja sen tytäryhteisöillä on sama tilintarkastusyhtiö. Kaupungin tilintarkastajalla on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada kunnan viranomaisilta ja kuntakonserniin kuuluvilta yhtiöiltä ja säätiöiltä tiedot ja nähtävikseen asiakirjat, joita hän pitää tarpeellisina tarkastustehtävän hoitamiseksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimielimen jäsenen tai palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivulliselle.

5. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

5.1. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhtiöiden hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle.

Tytäryhtiön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiössä on määritelty sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja käytännöt osaksi johtamista ja päätöksentekoa, ja että yhtiössä seurataan valvonnan toimivuutta. Tytäryhtiön toimitusjohtajan tai vastaavan on huolehdittava riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ylläpitämisestä sekä toimivuuden varmistamisesta.

Tytäryhtiöiden hallitusten on huolehdittava siitä, että riskienhallinnan periaatteet on määritelty, ja että yhtiön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan. Kokonaisvastuu tytäryhtiön riskienhallinnasta kuuluu yhtiön hallitukselle. Tytäryhtiön sisäinen tarkastus ja tilintarkastajat arvioivat prosesseja, joilla organisaatiossa varmistetaan, että merkittävät riskit on ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

Tytäryhtiön hallitus hyväksyy yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet sekä seuraa ja arvioi säännöllisesti niiden tuloksellisuutta. Hallituksen sisäisen valvonnan ja

riskienhallinnan tehtävistä kerrotaan tarkemmin hyvä hallinto- ja johtamistapa Tampereen kaupunkikonsernissa -ohjeessa.

Tytäryhtiön tulee raportoida omistajakeskustelun yhteydessä vuosittain sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavasta ja sen tuloksellisuudesta, yhtiön strategisia tavoitteita uhkaavista merkittävistä riskeistä ja myös strategisista mahdollisuuksista (riskiprofiili).

Sisäisen valvonnan järjestämistä ja kehittämiskohteita käsitellään seuraavista näkökulmista:

- yhtiön johtaminen ja organisointi,
- henkilöstöpolitiikka, esihenkilötyö ja työnantajavelvoitteiden toteuttaminen,
- riskienhallinnan toimintatavat,
- hankintojen, sopimusten ja rahaliikenteen valvonnan toteuttaminen,
- lakien noudattaminen ja tiedonhallinta,
- sisäisen tarkastuksen järjestäminen ja tulokset,
- ilmoittajansuojelulain mukaisen ilmoituskanavan toiminta ja tulokset,
- sisäisen valvonnan kehittäminen lähitulevaisuudessa.

Tilikauden aikana todennäköisesti realisoituvasta merkittävästä riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohdolle.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen vahvistaa tytäryhtiöiden sisäistä valvontaa. Sisäinen tarkastus konsultoi ja arvioi tarvittaessa prosesseja, joilla yhteisöissä varmistetaan, että sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty, merkittävät riskit tunnistettu ja että niitä hallitaan asianmukaisesti. Hallituksen tehtävänä on huolehtia, että yhtiöllä on käytettävissä liiketoiminnan kokoon nähden riittävät sisäisen tarkastuksen resurssit. Yhtiön sisäisen tarkastuksen organisointi ja työskentelytavat riippuvat muun muassa yhtiön harjoittaman liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, henkilöstömäärästä ja muista vastaavista tekijöistä. Liikevaihdoltaan ja henkilöstömäärältään merkittävässä tytäryhteisöissä on suositeltavaa laatia riskiperusteinen sisäisen tarkastuksen suunnitelma, jonka yhtiön hallitus hyväksyy vuosittain. Tytäryhteisöjen sisäinen tarkastus voidaan toteuttaa joko yhtiön omana toimintana tai ostopalveluna ulkopuoliselta palveluntuottajalta.

Tampereen kaupungin sisäisellä tarkastuksella on oikeus pyytää tytäryhteisöiltä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja kehittämistoiminnan sekä muun tarkastustoiminnan edellyttämät tiedot ja asiakirjat, kun tarkastus suoritetaan sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelmaan tai konsernijohdon toimeksianto perustuen. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa tytäryhteisön toimintaa ja taloutta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseen liittyviä prosesseja. Sisäisen tarkastuksen henkilöstö ei saa paljastaa sivulliselle haltuunsa mahdollisesti saamaansa salassa pidettävää tietoa.

6. Keskitetyt hankinnat ja konsernitili

Tampereen kaupunkikonsernissa tuotetaan keskitettyjä konsernipalveluita konsernin yhtiöiden toimesta muille konserniyhtiöille. Tällaisia toimintoja voi olla mm. talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden, työterveyden ja tietohallinnon osalta. Konsernipalveluissa on otettava huomioon hankintalainsäädännön asettamat reunaehdot ja rajoitukset.

Tampereen kaupunkikonsernissa suositaan keskitettyjen palvelujen käyttöä tukipalveluja järjestettäessä. Tytäryhtiöiden on selvitettävä yhteistyössä omistajaohjauksen kanssa keskitettyjen toimintojen edellytykset yhtiön toiminnassa ennen kuin yhtiöt suunnittelevat ulkoistettuja palveluja. Samoin suuria tietojärjestelmähankintoja suunniteltaessa on oltava etukäteen yhteydessä konsernihallinnon tietohallintoon.

Tampereen kaupunki hoitaa konsernitilin avulla kaupungin omien varojen lisäksi siihen liitettyjen tytäryhtiöiden kassavarojen sijoittamisen. Tytäryhtiöillä on velvollisuus liittyä kaupungin konsernitiliin ja keskittää varansa konsernitiliin liitetylle tilille. Tytäryhtiöiden konsernitiliin voidaan tarvittaessa lisätä luottolimiitti, jolla voidaan rahoittaa lyhytaikainen esim. käyttöpääoman tarve.

Tytäryhtiöiden hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle on konsernitasoinen vastuuvakuutus.

7. Kaupungin luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Julkisomisteisten yhtiöiden tulee OECD:n corporate governance -suosituksen mukaan toimia läpinäkyvästi ja noudattaa samoja korkeatasoisia hyvän hallinnon ja johtamisen periaatteita kuin yksityiset osakeyhtiöt. Valtuutetulla on oikeus saada tehtävänsä hoitoa varten konsernijohtolta ja omistajaohjausyksiköltä tytäryhtiöiden toimintaa koskevia tietoja, joita hän pitää toimessaan tarpeellisena. Muulla luottamushenkilöllä on myös oikeus saada kunnan viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhtiöiden toimintaa koskevia tietoja, joita hän pitää toimessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6 ja 7 §:n mukaan eivät ole vielä julkisia, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietojen saantia koskeva pyyntö esitetään kirjallisesti omistajaohjausyksikölle, jos kyse on kaupungin hallussa olevista tiedoista.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamiaan tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

8. Avoimuus ja tiedottaminen

Hyvä hallinto edellyttää luotettavaa ja riittävää tiedottamista. Tytäryhteisön viestintä on hyvin suunniteltua, aktiivista ja avointa. Tiedottamisesta vastaa tytäryhtiön toimitusjohtaja tai vastaava sekä hallitus. Hallituksen on huolehdittava, että tiedottaminen on riittävää ja että se täyttää kuntalain vaatimukset. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhtiötä

koskevissa asioissa tulee huomioida julkisuus- ja salassapitosäännökset. Yhtiön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita.

Tytäryhtiöiden on oma-aloitteisesti tiedotettava riittävällä tavalla toiminnastaan ja taloudestaan, koska tiedottamisvelvollisuus koskee koko kaupunkikonsernin toimintaa. Tällaisia esimerkiksi yhteisön verkkosivuilla jaettavia tietoja ovat mm. hallituksen jäsenet, yhteisön tilinpäätös tai vuosikertomus sekä toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavat tiedot. Kaupunkikonsernin yhtiöitä kannustetaan raportoimaan yhteiskuntavastuun integroimisesta osaksi yhtiöiden liiketoimintaa ja raportointia.

9. Kaupungin tytäryhtiöiden hyvä hallinto- ja johtamistapa

Konserniohjeen lisäksi Tampereen kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhtiöt noudattavat toiminnassaan Hyvä hallinto- ja johtamistapa Tampereen kaupunkikonsernissa -ohjetta (Corporate Governance -ohje). Konserniyhtiöiden tulee hyväksyä yhtiössä noudatettavat hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteet siten, että ne varmistavat, että tytäryhtiöissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kuntien omistuksia hoidetaan tarkoituksen mukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kuntakonsernin kokonaisuutena turvaten. Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen hyväksyy kaupunginhallitus ja tytäryhteisöjen hallitukset.

Tytäryhtiöiden hallitusten tulee tutustua kaupunginhallituksessa ja tytäryhtiön hallituksessa hyväksytyyn ohjeeseen ja noudattaa sitä hallitustyöskentelyssään. Tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajan tulee huolehtia hallituksessa hyväksytyn ohjeen antamisesta uudelle toimitusjohtajalle ja uusille hallituksen jäsenille heidän tultua valituksi tehtävään. Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeva ohje ohjaa myös yleisohjeena kaupunkia yhtiökokouksessa edustavia ja muita kaupungin puolesta omistajaohjausta toteuttavia.